

Laidiens: 12.07.2002., Nr. 105

Ministru kabineta noteikumi Nr.286

Rīgā 2002.gada 2.jūlijā (prot. Nr.27, 9.§)

Noteikumi par gaisa kvalitāti

*Izdoti saskaņā ar likuma “Par vides aizsardzību” 18.panta otro daļu
un likuma “Par piesārņojumu” 12.panta otro daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka kvalitātes normatīvus gaisam (ārtelpu gaiss troposfērā, neietverot darba vidi), lai novērstu kaitējumu cilvēka veselībai vai videi un nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu ilgākā laikposmā, ņemot vērā nepieciešamo drošības rezervi un norādot:

1.1. gaisa kvalitātes (gaisa īpašību kopums, kas nosaka fizikālo, ķīmisko un bioloģisko faktoru iedarbības pakāpi uz cilvēku, augiem un dzīvniekiem, kā arī uz vidi kopumā) normatīvus Latvijas teritorijā un to sasniegšanas termiņus;

1.2. augstāko un zemāko pieļaujamo līmeni gaisu piesārņojošām vielām;

1.3. parametrus, monitoringa metodes un metodes, pēc kurām nosaka attiecīgo gaisa kvalitātes normatīvu pārsniegumu;

1.4. pasākumus, kas veicami, ja gaisa kvalitātes normatīvi tiek pārsniegti.

2. Gaisa kvalitātes normatīvi un rādītāji ir:

2.1. iedzīvotāju informēšanas rādītājs — tāds gaisa piesārņojuma līmenis, kuru pārsniedzot noteiktā laikposmā saskaņā ar šiem noteikumiem nepieciešams informēt iedzīvotājus;

2.2. gaisa kvalitātes mērķlielums — lielums, kas noteikts, lai novērstu gaisa piesārņojuma ilgtermiņa ietekmi uz cilvēka veselību vai vidi kopumā; noteiktā laikposmā jānovērš šī lieluma pārsniegums;

2.3. gaisa kvalitātes robežlielums — zinātniski noteikts lielums, kas noteikts, lai izvairītos no kaitīgās ietekmes uz cilvēka veselību vai vidi kopumā, novērstu vai mazinātu to. Noteiktā laikposmā jānovērš šī lieluma pārsniegums, pēc tam robežlieluma pārsniegšana nav pieļaujama;

2.4. gaisa piesārņojuma līmenis — gaisu piesārņojošas vielas koncentrācija gaisā vai tās dēļ radusies piesārņojošās vielas depozicija uz virsmas noteiktā laikposmā;

2.5. gaisu piesārņojoša viela — jebkura viela, kura cilvēku darbības rezultātā tieši vai netieši ir ievadīta gaisā un kurai ir potenciāli kaitīga ietekme uz cilvēka veselību vai vidi;

2.6. pielaides robeža — šo noteikumu prasībām atbilstošā gaisa kvalitātes robežlieluma pieļaujamais pārsniegums procentos;

2.7. trauksmes līmenis — gaisa piesārņojuma līmenis, kuru pārsniedzot jau pēc īslaicīgas ekspozīcijas rodas draudi cilvēka veselībai un kura novēršanai nepieciešami tūlītēji pasākumi.

II. Kontrolējamās gaisu piesārņojošās vielas

3. Lai nodrošinātu gaisa kvalitāti cilvēka veselības un ekosistēmas aizsardzībai, nosaka gaisa kvalitātes normatīvus, kas paredz pieļaujamo gaisa piesārņojuma līmeni. Gaisa kvalitātes normatīvus nosaka:

3.1. sēra dioksīdam (1.pielikums):

3.1.1. sēra dioksīda piesārņojuma līmeņa mērījumiem par bāzes (references) metodi izmanto standartu LVS ISO 10498 “Gaiss. Sēra dioksīda noteikšana. Ultravioletās fluorescences metode” vai jebkuru citu analīzes metodi ar līdzvērtīgu vai labāku veikspēju;

3.1.2. gaisa monitoringa stacijās, kurās tiek mērītas sēra dioksīda vienas stundas koncentrācijas, protokolē 10 minūšu vidējās koncentrācijas. Gada pārskatā iekļauj šo 10 minūšu koncentrāciju 98. un 99.procentili kopā ar stundas koncentrāciju vērtībām. Apdzīvotās vietās, kur veic šādus mērījumus un kur ir sēra dioksīda piesārņojuma avoti, gada pārskatos iekļauj informāciju par 10 minūšu koncentrācijām, kuras attiecīgā gada laikā pārsniedz 500 µg/m³;

3.2. slāpekļa oksīdam un slāpekļa dioksīdam (turpmāk — slāpekļa oksīdi) (2.pielikums). Slāpekļa oksīdu piesārņojuma līmeņa mērījumiem par bāzes (references) metodi izmanto standartu LVS ISO 7996:1985 “Gaisa kvalitāte. Slāpekļa oksīdu masas koncentrācijas noteikšana. Hemiluminiscences metode” vai jebkuru citu analīzes metodi ar līdzvērtīgu vai labāku veikspēju;

3.3. putekļiem (cietajām daļiņām, kurām pēc ķīmiskā sastāva nav noteikti citi normatīvi) (3.pielikums) — PM10 putekļiem, kurus nosaka, laižot caur selektīvo sprauslu ar aerodinamisko diametru 10 µm, tādējādi aizturot vismaz 50 % putekļu, un PM2,5 putekļiem, kurus nosaka, laižot caur selektīvo sprauslu ar aerodinamisko diametru 2,5 µm, tādējādi aizturot vismaz 50 % putekļu:

3.3.1. PM10 un PM2,5 putekļu paraugu ņemšanas vietas, ja iespējams, izvieto vienuviet;

3.3.2. putekļu PM10 paraugu ņemšanas un gaisa piesārņojuma līmeņa mērījumiem izmanto bāzes (references) metodi, kas noteikta standartā LVS EN 12341 “Gaisa kvalitāte. Cieto daļiņu frakcijas PM10 noteikšana. Etalona metode un testēšana lauka apstākļos, lai demonstrētu mērīšanas metožu līdzvērtību etalona metodei”, vai jebkuru citu analīzes metodi ar līdzvērtīgu vai labāku veikspēju. Ja mērījumiem izmanto gravimetrijas metodi, mērījumu rezultātu reizina ar koeficientu 1,2;

3.4. svinam (4.pielikums):

3.4.1. gaisa monitoringa stacijas, kurās ņem paraugus, lai noteiktu gaisa piesārņojuma līmeni ar svinu, izvieto vietās, kur iespējamais gaisa piesārņojuma līmenis pārsniedz šo noteikumu 4.pielikumā noteikto gaisa kvalitātes robežlielumu;

3.4.2. svina piesārņojuma līmeņa mērījumiem izmanto paraugu ņemšanas bāzes (references) metodi, kas noteikta standartā LVS EN 12341 “Gaisa kvalitāte. Cieto daļiņu frakcijas PM10 noteikšana. Etalona metode un testēšana lauka apstākļos, lai demonstrētu mērīšanas metožu līdzvērtību etalona metodei”, un analīzes bāzes (references) metodi, kas noteikta standartā LVS ISO 9855:1993 “Gaiss. Svina satura noteikšana aerosolos, lietojot filtrus. Atomabsorbcijas spektrofotometrijas metode”, vai jebkuru citu paraugu ņemšanas un analīzes metodi ar līdzvērtīgu vai labāku veikspēju;

3.5. ozonam (5.pielikums):

3.5.1. ozona piesārņojuma līmeņa monitoringa kritēriji, bāzes (references) metode ozona piesārņojuma mērījumiem un ikgadējo mērījumu rezultātu aprēķināšanas principi norādīti šo noteikumu 6.pielikumā. Ozona piesārņojuma līmeņa novērtēšanai izmanto bāzes (references) metodi vai jebkuru citu piesārņojuma līmeņa novērtēšanas metodi ar līdzvērtīgu vai labāku veikspēju;

3.5.2. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde gada pārskatos par ozona piesārņojuma līmeni iekļauj informāciju par maksimālo, vidējo un 98.procentili vienas stundas un astoņu stundu vidējiem lielumiem, kas gada laikā fiksēti katrā monitoringa stacijā. Procentiles aprēķina saskaņā ar šo noteikumu 6.pielikumā norādīto metodi. Pārskatā norāda datumus, gadījumu skaitu un piesārņojuma līmeņa noturēšanās ilgumu, kad tiek pārsniegti šo noteikumu 5.pielikumā norādītie gaisa kvalitātes normatīvi. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde var iekļaut pārskatā papildu informāciju par 99,9.procentili;

3.6. benzolam (7.pielikums):

3.6.1. benzola piesārņojuma līmeņa bāzes (references) metode ir gaisa paraugu ņemšana, sūknējot to caur sorbenta slāni un pēc tam nosakot benzola koncentrāciju ar gāzes hromatogrāfijas metodi, vai jebkura cita parauga ņemšanas un (vai) analīzes metode ar līdzvērtīgu vai labāku veikspēju;

3.6.2. vietās, kur specifiski gaisa piesārņojuma dispersijas raksturlielumi vai klimatisko apstākļu ietekme (piemēram, mazs vēja ātrums, liela iztvaikošanas efektivitāte), vai gaisa piesārņojuma līmeņa samazināšana rada būtiskas sociāli ekonomiskas problēmas, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā uz noteiktu laikposmu var noteikt citādus gaisa kvalitātes normatīvus benzolam, nekā noteikts šo noteikumu 7.pielikumā, bet ne lielākus par 10 µg/m³. Lai šādus gaisa kvalitātes normatīvus noteiktu, vietējā pašvaldība iesniedz saskaņošanai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā šādu informāciju:

3.6.2.1. noteiktās zonas vai aglomerācijas teritorijas apraksts, kurā norādītas vietas, kur nepieciešams noteikt citādus gaisa kvalitātes normatīvus benzolam;

3.6.2.2. ieteiktais gaisa kvalitātes normatīvs benzolam un pamatojums šāda normatīva noteikšanai;

3.6.2.3. īstenotie pasākumi, lai nodrošinātu gaisa kvalitātes normatīvu benzolam un tās teritorijas samazināšanu, kur pārsniegts gaisa kvalitātes normatīvs benzolam;

3.6.2.4. plānotie pasākumi, lai saskaņā ar šo noteikumu 21., 24. un 29.punktu novērstu gaisa kvalitātes normatīva benzolam pārsniegšanu;

3.7. oglekļa oksīdam (8.pielikums). Oglekļa oksīda piesārņojuma līmeņa mērījumu bāzes (references) metode ir neizkliedētā infrasarkanā spektrometrijas metode vai jebkura cita analīzes metode ar līdzīgu vai labāku veikspēju.

4. Lai novērtētu gaisa piesārņojuma līmeni piesārņojošām vielām, kurām nav noteikti gaisa kvalitātes normatīvi, izmanto šo noteikumu 9.pielikumā norādīto vielu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas (gaisa piesārņojuma līmenis, kuru pārsniedzot var radīt kaitējumu cilvēka veselībai vai videi kopumā).

5. Izpildot šo noteikumu 3. un 4.punktu, gaisa piesārņojuma līmeņa mērījumus atļauts veikt tikai attiecīgi akreditētām laboratorijām.

6. Ja indikatīvie mērījumi vai piesārņojuma izkļiedes aprēķini, vai šo metožu kombinācija norāda, ka regulāri tiek pārsniegtas šo noteikumu 9.pielikumā norādīto vielu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas, šīs vielas pēc attiecīgu pētījumu veikšanas var iekļaut to vielu sarakstā, kurām tiek noteikti gaisa kvalitātes normatīvi.

7. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde nodrošina gaisa piesārņojuma līmeņa noteikšanai un mērīšanai lietoto paraugu ņemšanas un analīzes metožu atbilstību un novērtējumu attiecībā pret bāzes (references) metodēm un laboratorijām, kuras mēra gaisa piesārņojuma līmeni, organizē paraugu salīdzinošās testēšanas.

III. Gaisa kvalitātes novērtējums

8. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde reizi piecos gados organizē gaisa kvalitātes novērtēšanu (ar atbilstošām metodikām veikti mērījumi un aprēķinos novērtēts vai prognozēts gaisa piesārņojuma līmenis) attiecībā uz šo noteikumu 3.punktā minētajām piesārņojošajām vielām. Ja kādā teritorijas daļā ir notikušas būtiskas pārmaiņas, kas ietekmē gaisa piesārņojuma līmeni ar šo noteikumu 3.punktā minētajām gaisu piesārņojošām vielām, tiek organizēts ārpuskārtas gaisa kvalitātes novērtējums.

9. Attiecībā uz gaisu piesārņojošām vielām, kam ir noteikti gaisa kvalitātes normatīvi un iepriekš nav veikts gaisa kvalitātes novērtējums, Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde veic sākotnējo gaisa kvalitātes novērtējumu, pamatojoties uz tās rīcībā esošajiem aprēķiniem, novērtējumiem, izlases un indikatīvajiem mērījumiem.

10. Lai veiktu gaisa kvalitātes novērtējumu, valsts teritorija tiek iedalīta zonās saskaņā ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojumu.

11. Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde katru gadu organizē gaisa kvalitātes novērtēšanu:

11.1. zonās, kurās iedzīvotāju skaits pārsniedz 250000 (turpmāk — aglomerācijas);

11.2. zonās, kurās vienas vai vairāku gaisu piesārņojošo vielu piesārņojuma līmenis pārsniedz vai var pārsniegt robežlielumu;

11.3. šo noteikumu 11.1. un 11.2.apakšpunktā minētajās zonās nepārtrauktais gaisa monitorings ir obligāts tām šo noteikumu 3.punktā minētajām gaisu piesārņojošajām vielām, kuru līmenis pārsniedz vai var pārsniegt gaisa kvalitātes normatīvus. Šo uzdevumu Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde veic patstāvīgi vai sadarbībā ar vietējo pašvaldību, ja tās rīcībā ir atbilstošas tehnoloģijas un personāls.

12. Lai novērtētu gaisa kvalitāti (arī stacionāro gaisa piesārņojuma avotu apkārtnē), veic šādus pasākumus un izmanto šādus tehnoloģiju kritērijus, metodes un procedūras:

12.1. pasākumi, kas jāveic pirms mērījumu uzsākšanas:

12.1.1. nosaka minimālo paraugu ņemšanas vietu skaitu;

12.1.2. novērtē un iekārto paraugu ņemšanas vietas;

12.1.3. nosaka atbilstošo mērījumu un paraugu ņemšanas tehnoloģijas;

12.2. citu gaisa kvalitātes novērtēšanas tehnoloģiju izmantošana, ņemot par pamatu piesārņojošo vielu modelēšanu:

12.2.1. modelēšanas telpiskā izvērse un novērtēšanas metodes;

12.2.2. atbilstošās modelēšanas tehnoloģijas.

13. Ņemot vērā aglomerācijas vai zonas veidu un tās gaisa piesārņojuma līmeni, katrai gaisu piesārņojošai vielai Valsts hidrometeoroloģijas pārvalde nosaka šo noteikumu 12.punktā minētos kritērijus un tehnoloģiskās prasības.

14. Aglomerācijās un zonās gaisa piesārņojuma līmeni novērtē pēc augšējiem un apakšējiem piesārņojuma novērtēšanas sliekšņiem. Piesārņojuma novērtēšanas sliekšņi sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdiem, putekļiem,